

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 8. Materia, forma, & officium Diaconatûs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

CAPUT VI.

*Minorum Ordinum materia, forma,
& officium.*

- 21 **I**nter minores Ordines primus est *Ostiaratus*. Cujus materia est clavium Ecclesie traditio ab Episcopo. Forma: *sic ago quasi redditurus Deo rationem pro his rebus, que his clavibus recluduntur*. Ostiarii officium est Ecclesie claves & januas custodire, aditu Ecclesie infideles atque excommunicatos arecere, campanasque pulsare.
- 22 Secundus est *Lectoratus*. Cujus materia est traditio sacri Codicis, seu veteris & novi Testamenti. Forma: *accipe, & esto verbi Dei relator, habiturus, si fideliter & utiliter impleveris officium, partem cum iis, qui verbum Dei bene administraverunt ab initio*. In Ecclesia Græca Lectoratus materia est manus impositio. Forma, oratio manuum impositioni adjecta. Lectorum officium est veteris & novi Testamenti libros clare & distincte in Ecclesia recitare. Panem etiam, & omnes fructus novos benedicere, ut admonet Episcopus, ipsorum officia explicans; tamen benedictiones istæ a solis hodie Presbyteris peragantur.
- 23 Tertius est *Exorcistatus*. Cujus materia est traditio libri exorcismorum, ut docet Concilium Cartag. IV. can. 7. seu (loco ipsius) Pontificalis aut Missalis, ut permittit Pontificale Romanum. Forma: *accipe & commenda memoria, & habe potestatem imponendi manus super energumenos, sive baptizatos, sive Catechumenos*. Proinde Exorcistarum officium est ejicere demones, & dicere populo, ut qui non communiceat, det locum, & aquam in ministerio fundere, ut habet Pontificale Romanum.
- 24 Quartus & ultimus Ordinum minorum, seu non sacrorum, est *Acholytatus*. Cujus materia est duplex, una ceroferrarii cum cereo, altera urceoli vacui. Quam materiam Ritualia antiqua, Concilium Cartag. IV. & Ordo Romanus volunt ab Archidiacono tradi; formam verò ab Episcopo pronuntiare. Quæ est: *accipite Ceroferrarium cum cereo, & sciatis vos ad accendenda Ecclesie luminaria mancipari, in nomine Domini. Accipite urceolum, ad suggerendum vinum & aquam in Eucharistiam sanguinis Christi*. Ex qua utraque forma patet quodnam sit Acholytorum officium.

CAPUT VII.

Materia, forma, & officium Subdiaconatus.

- 5 **S**ubdiaconatus ab initio, ac deinde per aliquot sæcula, inter minores Ordines & non sacros numerabatur, nec Subdiaconi adstricti erant continentie voto, nec prohibiti à conjugio, ut constat ex Siricio Papa epist. ad Himerium, Episcopum Tarracensem, ubi prohibitionem istam ultra Diaconos non extendit, uti nec Innocentius I. epist. 2. & 3. nec Concilium Cartag. V. c. 3. ubi jubet Episcopos, Presbyteros, & Diaconos ab uxoribus abstinere, sub pena depositionis ab officio: *ceteros autem Clericos ad hoc non cogi, sed secundum uniuscujusque Ecclesie consuetudinem observari debere*. Concilium Turonense I. Presbyteris tantum, & Levitis, connubii usum prohibet. Concilium tamen Turonense II. Subdiaconos deponit, nisi ab uxoribus abstinerint. Gregorius I. lib. 1. epist. 42. Romanam consuetudinem (justa quam Subdiaconi continebant) in Siciliam sic induxit, ut qui ante prohibitionem uxorati fuerant, non cogerebantur ab uxoribus separari. Tamen videtur mihi (inquit) ut à presenti die Episcopis omnibus dicatur, ut nullum Subdiaconum facere presument, nisi qui se victurum ca-

se promiserit. Antè ergo id non promittebant, saltem universim. Post Gregorii tamen tempora, amplius tolerati non fuisse Subdiaconi uxoribus suis utentes. Hodie itaque Subdiaconatus est Ordo sacer, non ex divina, sed ex Ecclesiastica institutione; uti tradit Innocentius III. cap. *Amulsi* de ætate, qualis & ord. præfæc.

Subdiaconatus materia est traditio patenæ vacuæ, calicisque vacui ab Episcopo. Cui additur traditio urceolorum cum vino & aqua, & manutergio ab Archidiacono. Forma sunt verba Pontificalis, quæ Episcopus profert. Græci pro materia solum adhibent manuum impositionem; pro forma orationem. Traditio Libri Epistoliarum ante quingentos annos non erat in usu; nec ipsius meminerunt qui ante illud tempus scripserunt; uti nec Concilium Cartag. IV. nec antiqua Ritualia de legenda ab ipsis Missæ Epistola quidquam habent. Isto quippe munere Lectores fungebantur, atque etiamnum funguntur apud Græcos. Quam proinde traditio sit materia essentialis Subdiaconatus, non est facile definire: cum Subdiaconatus non sit divine institutionis, & materia ipsius Ecclesia modò aliquid addiderit, modò relinquerit, varique materia sit apud Græcos & Latinos.

Subdiaconorum tamen officium in Ecclesia Latina hodie est in Missa solemnè Epistolam cantare, Diacono patenam & calicem porrigere, sicut & urceolum cum vino & aqua, denique Sacerdoti aquam ad lavandas manus infundere, manutergiumque præbere, &c.

Tres verò obligationes in sua Ordinatione contrahunt. Prima est habendi titulum beneficii, vel patrimonii, vel pauperiaris, ne indecorè vivant. Secunda est castitatis. Tertia Breviarium recitandi.

CAPUT VIII.

Materia, forma, & officium Diaconatus.

Diaconatus materia essentialis sola est manuum Episcopi impositio, non Libri Evangeliorum traditio. Primò, quia solius impositionis manuum Scriptura meminit Act. 6. Secundo, quia Concilium Cartag. IV. can. 4. *Diaconus (inquit) cum ordinatur, solus Episcopus, qui eum benedicit, manum super caput illius ponat*. Canone verò sequenti idèò Subdiaconum ordinari dicitur traditione patenæ vacuæ, & calicis vacui: *quia manus impositionem non accipit*. Quo patenter innuit, in Ordinationibus, quæ per manuum impositionem fiunt, nullam instrumentorum traditionem esse de substantia. Tertio, non semper traditus est Diaconus Evangeliorum Liber, in ipsorum Ordinatione, nec per eam ordinati sunt ab Apostolis septem primi Diaconi, sed per solam manuum impositionem Act. 6. *hos statuerunt ante conspectum Apostolorum, & orantes imposuerunt eis manus*. Imò tunc nondum conscripta erant Evangelia, ut plurimi censent. Quarto, Libri Rituales noncentorum annorum solius manuum impositionis meminerant (sicut & Euchologia Græcorum, Missale vetus Francorum à Mabillonio editum, Ildorus, Alcuinus, Amalarius) non traditionis Evangeliorum. Imò Amalarius l. 2. de offic. Eccles. c. 11. & 12. *primævo (inquit) tempore Diaconus non legebatur Evangelium, quod nondum erat scriptum*. Denique pluribus in Ecclesiis Diaconi non legerant Evangelium; sed Lectores, ut constat ex epist. 33. Cypriani.

Postea tamen statutum est à Patribus, ut Diaconus legeret Evangelium, & ab eo tempore similiter statutum est, ut & Subdiaconus legeret Epistolam, inquit Amalarius loco citato.

Propterea dici potest, traditionem Evangeliorum esse materiam Diaconatus accidentaliter accessoriam

cessoriam ex Ecclesie institutione. Unde & verba hæc: *accipite potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei, &c.* similiter dici possunt forma accessoria, non essentialis, quæ in orationibus impositioni manuum conjunctis est posita: *emittite in eorumque sumus Domine Spiritum sanctum, &c.* Unde eadem apud Græcos & Latinos est materia essentialis, eadem forma.

- 32 Præcipuum Diaconi officium est, Episcopum perpetuo sequi, concionantem custodire, Sacerdoti in sacrificio ministrare, Evangelium in Missæ sacrificio legere, panem & vinum Sacerdoti consecraturum porrigere, sanguinem, imò & corpus Domini fidelibus distribuere (uti testantur Justinus Martyr Apolog. 2. Cyprianus lib. de lapsis, Author Constitutionum Apostolicarum, Ambrosius, alique Patres.) Denique baptizare & prædicare, prout Episcopus, Diaconos ordinans, dicit: *Diaconum oportet ministrare ad altare, baptizare & prædicare.* Hodie tamen officium baptizandi non competit Diaconis, nisi ex commissione Sacerdotis, prout constat ex can. *Diaconos dicit 93.* & can. *constat de Consecrat. dist. 4.* Nec ipsis, præsertim Presbytero, amplius competit dispensatio corporis Christi, utpote ipsis viciata per can. 15. Concil. II. Aurelianensis, & can. 38. Concil. IV. Cartag. Unde præcipuum hodie Diaconi officium est Evangelium solemniter in Missa cantare, Sacerdotique in Missæ sacrificio proximè assistere & ministrare.

CAPUT IX.

Materia & forma Presbyteratus.

- 33 **M**ateria Presbyteratus est manuum impositio; non instrumentorum porrectio; utpote apud Græcos inusitata, nec à veteribus Scriptoribus, S. Dionysio in lib. de Eccles. Hierarch. Maximo Martyre, & Pachimere, Dionysii Interprete (qui Ritum omnes hujus Ordinis diligenter profecuti sunt) nec à vetustis Patribus Latinis & Græcis ullo modo commemorata; uti nec à Ritualibus antiquis, seu Latinis, seu Græcis, nec à veteribus Canonibus & Conciliis, in quibus sola fit mentio impositionis manuum pro materia, & orationis pro forma. Idè Maldonatus tract. de Ordine q. 3. *impositio manuum* (inquit) *non est habenda tanquam ceremonia non necessaria, sed tanquam pars essentialis Sacramenti; iaque videtur tenendum fide Catholicæ. Primum, quia in Scriptura, ubi-cumque fit mentio de Ordinatione, declaratur per impositionem manuum, & videtur mihi esse temerariam scripturam dejerere, & conjectari chimeras, id est rationes naturales. Secundo, quia veterem Ecclesiam nunquam ordinasse sine impositione manuum, ex omnibus Authoribus antiquis perspicuum est. De traditione autem calicis & hostiæ nulla est mentio apud illos. Tertio, quia videtur nimis durum esse, ceremoniam, quam nobis perspicè tradunt Apostoli, excudere, & inducere illam, de qua nulla fit mentio in Scriptura.*
- 34 Denique Græcorum Ordinationes Romana Ecclesia ratas semper habuit. Traditionem verò instrumentorum in Ordine Sacerdotali, ne ab antiquis quidem Patribus usurpatam fuisse, sed solam manuum impositionem, ostenditur ex Ordinatione Salamani, Anachoretæ sanctissimi, apud Theodoretum in Histor. Relig. c. 19. *Pontifex* (inquit) *civitatis, cujus erat vicus, cum viri didicisset virtutem, accessit, volens ei donum dare Sacerdotii... manumque imposuit, & peregit precationem. Et sæpè quidem ei dixit, & quæ ad eum venerat gratiam significavit.* Ubi non solum nulla mentio, nisi impositionis manuum, & precationis; sed & si sanctissimo illi viro tradita fuisset patena cum hostia, caliceque cum vino,

se factum Presbyterum ignorare non potuisset; imò tangere instrumenta recusasset, nec proinde Presbyter factus fuisset. Similem historiam cap. 13. commemorat de Ordinatione Macedonii, cum scilicet, Ordinatione factâ, necesse prorsus quid factum esset. Scivisset autem, si patena cum hostia, & calix cum vino, ipsi tradita fuissent. Tandem Hieronymus in cap. 58. Ita dicit, quòd Ordinationo Clericorum, *non solum ad imprecationem vocis, sed ad impositionem impletur manûs, quòd-que vocis imprecatio clandestina subinde Clericos ordinet nescientes.* Quod fieri non potuisset, si per instrumentorum traditionem Ordinatio facta fuisset, utpote quæ ordinatum latere non potuisset. Manus autem cum variis de causis imponantur, facile fieri potest, ut à simplicibus nesciatur ad quid fiat.

Sed cum in Ordinatione Presbyteri triplex fiat impositio manuum: Prima statim post Litanias, dum Episcopus, nihil dicens, singulis ordinandis manus imponit, idemque adstantes Sacerdotes faciunt. Secunda, quâ Episcopus, & Sacerdotes, manus extensas habent supra ordinandos, Episcopusque orationem simul pronuntiat. Tertia in fine adorationis, dum Episcopus super unumquemque dicit: *accipe Spiritum sanctum: quorum remiseras peccata, &c.* Questio est, utra ad materiam Ordinationis spectet?

35 Respondeo: nec prima, nec tertia, sed secunda. Non prima: quia non est conjuncta forma. Tertiam plerique volunt ad materiam Presbyteratus spectare, pro ea parte quâ importat potestatem remittendi peccata; traditionem verò patenæ cum pane, & calicis cum vino, pro ea parte quâ importat potestatem sacrificandi. Sed quemadmodum illud posterius ex dictis apparet non subsistere; sic illud prius non subsistere videtur, eò quòd tertia illa manuum impositio, cum sua formula, Græcis sit prorsus incognita, & inusitata, nec Ritualia antiqua, etiam Latina, ante quingentos annos illius meminerunt. Nec Concilium Cartag. IV. can. 3. ubi secundam, non tertiam manuum impositionem designat, cum ait: *Presbyter cum ordinatur, Episcopo eum benedicente, & manum super caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri, qui presentes sunt, manus suas juxta manum Episcopi super caput illius teneant.* Ubi cum dicit, *Episcopo eum benedicente*, benedictio illa non ea est, de qua in tertia benedictione, *accipe Spiritum sanctum*; sed est oratio longa & verbulosa, cujus hic titulus in Ritualibus antiquis: *consecratio.* Et quæ eam sequitur, sub hoc titulo: *consummatio Presbyterii.*

36 Confirmatur 1°. ex Concilio Hispalensi II. 37 can. 5. ubi irrita declaratur Ordinatio Presbyteri, in qua Episcopus manum imposuerat, sed Presbyter benedictionem pronuntiaverat, non Episcopus, eò quòd præ oculorum dolore non posset. Qui certè memoriter potuisset, si ea benedictio non fuisset longa illa oratio, sed brevis illa formula: *accipe Spiritum sanctum*; quam nullus Episcopus memoriter non scit.

2°. ex Tridentino sess. 14. c. 3. ubi declarat, 38 *Extremæ Unctionis Ministros esse solos Episcopos, aut Sacerdotes ab ipsis ritè ordinatos per impositionem manuum Presbyterii.* Cum enim tertia manuum impositio fiat à solo Episcopo, non à Presbyterio, de ea Tridentinum non loquitur, sed de secunda: per quam proinde dicit Sacerdotes ritè ordinari.

39 Atque ex his conficitur, hæc verba Episcopi tradentis instrumenta: *accipe potestatem offerendi sacrificium*, ad formam essentiali non pertinere, uti neque ista tertia manuum impositioni conjuncta: *accipe Spiritum sanctum, &c.* Priora namque per 900. propè annos in Ecclesia Latina